

HRVATSKA NARODNA BANKA

Proizvodnost i izvoz

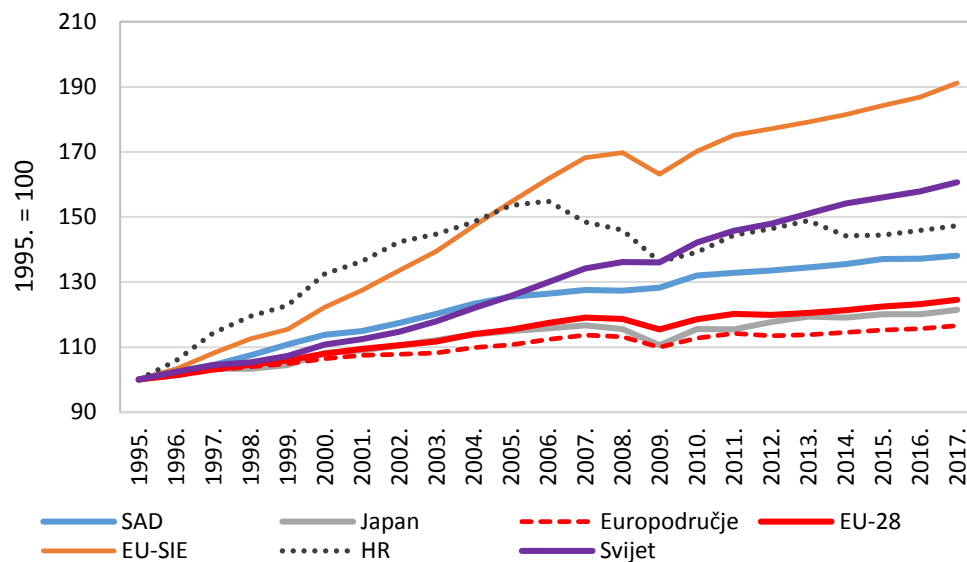
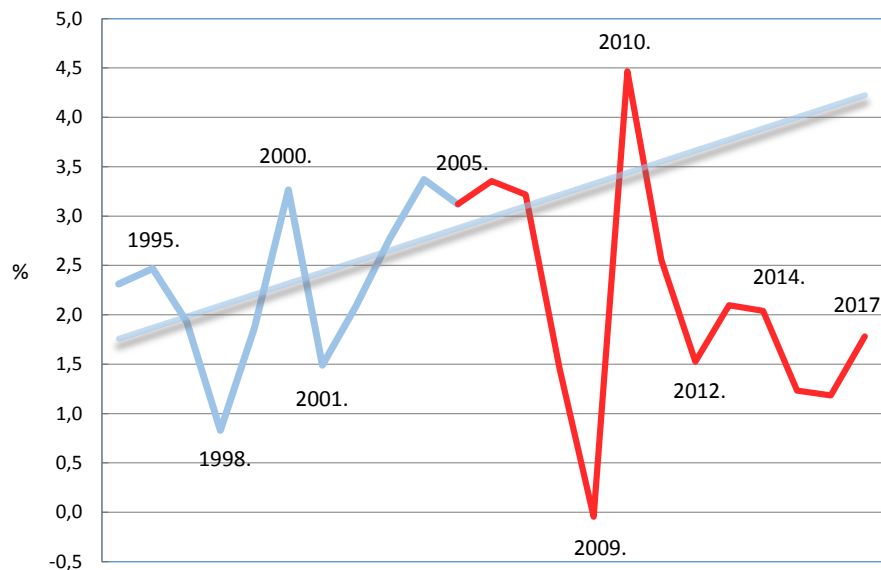
Boris Vujčić, guverner
e-adresa: boris.vujcic@hnb.hr

1. **Proizvodnost nacionalnih ekonomija i poduzeća**

Usporavanje globalnog rasta proizvodnosti, uz zaostajanje EU-a za SAD-om

Rast proizvodnosti rada na globalnoj razini, ostvarenje s trendovima prije i nakon 2005.

Sporiji rast proizvodnosti rada u EU-u nego u SAD-u

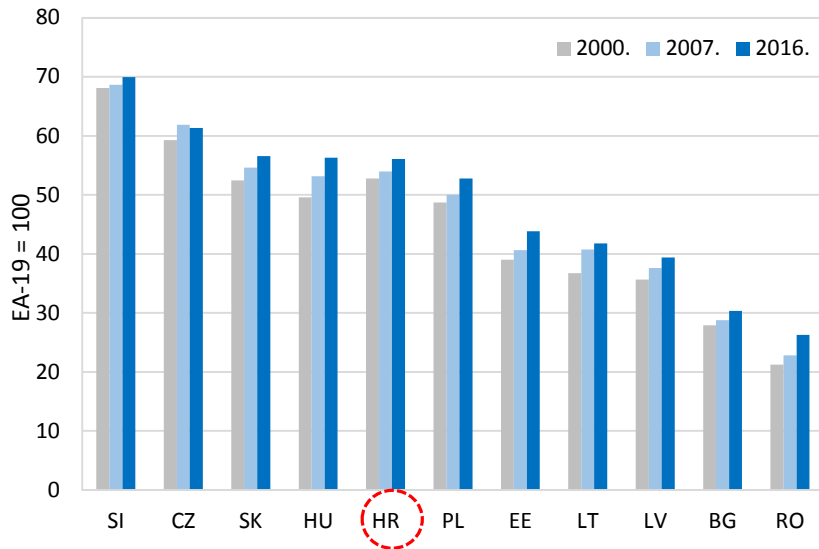
Napomena: Proizvodnost rada iskazana je kao output po zaposleniku. EU-SIE obuhvaća 11 zemalja koje su se pridružile EU-u od 2004. bez Cipra i Malte.

Izvor: Total Economy Database, Conference Board (2017.)

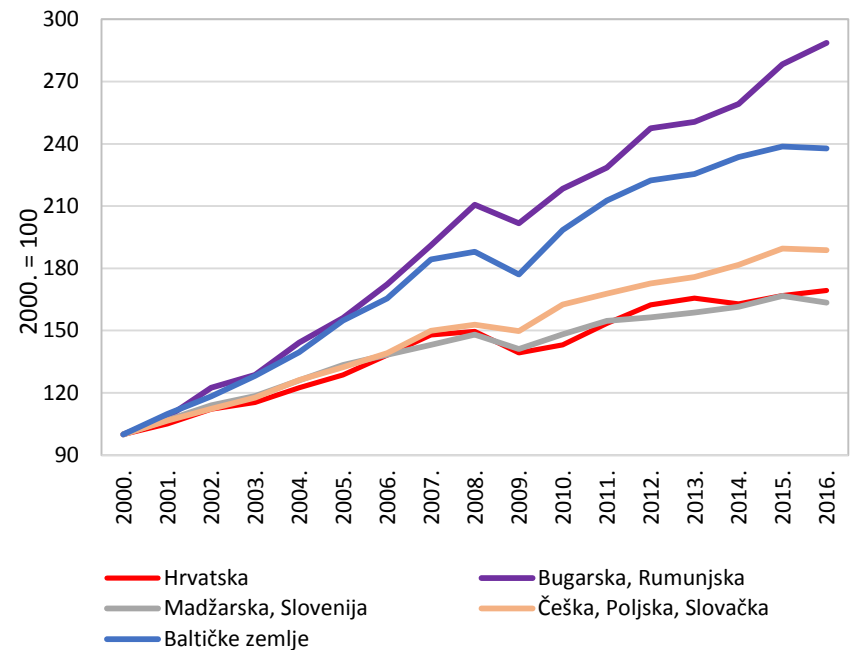
Među zemljama SIE-a

Hrvatska zaostaje po rastu proizvodnosti rada...

*Konvergencija razina
proizvodnosti*

*Realna proizvodnost rada
u zemljama SIE-a*

Napomena: Proizvodnost rada izračunata je kao realni BDP po zaposlenom, gdje je BDP izražen u jedinicama pariteta kupovne moći (PPS).

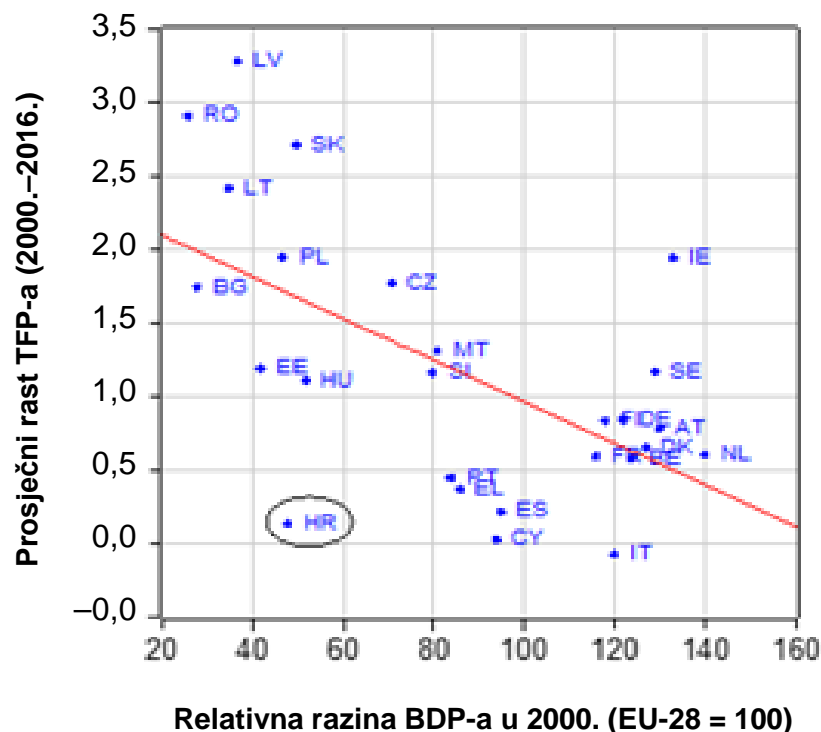
Izvor: Eurostat

Napomena: Proizvodnost rada izračunata je kao realni BDP po zaposlenom, gdje je BDP izražen u jedinicama pariteta kupovne moći (PPS). Baltičke zemlje obuhvaćaju Estoniju, Letoniju i Litvu.

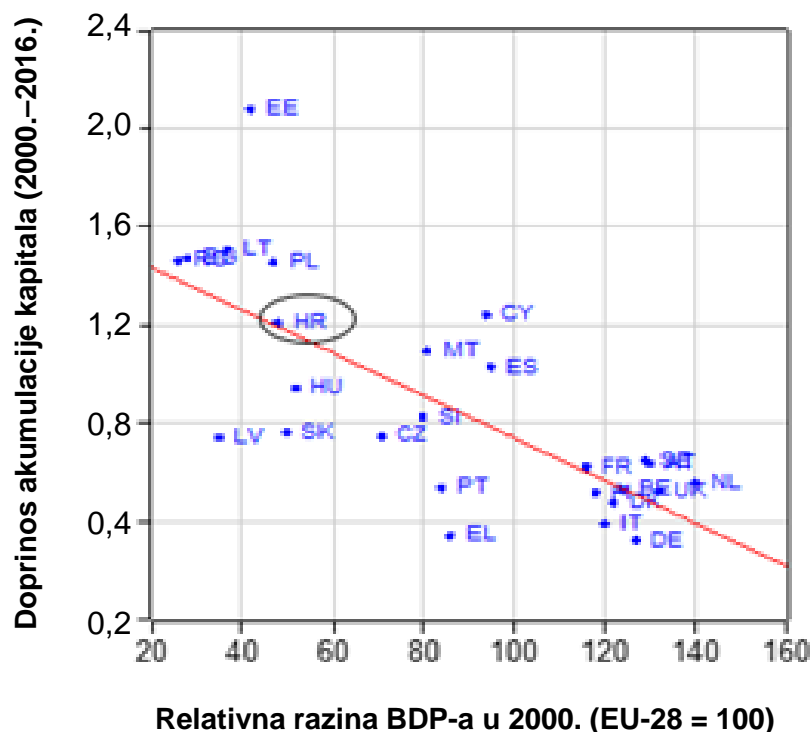
Izvor: Eurostat

... Investicije (kapital) nisu problem, problem je ljudski faktor

Prosječna stopa rasta ukupne proizvodnosti faktora (TFP)

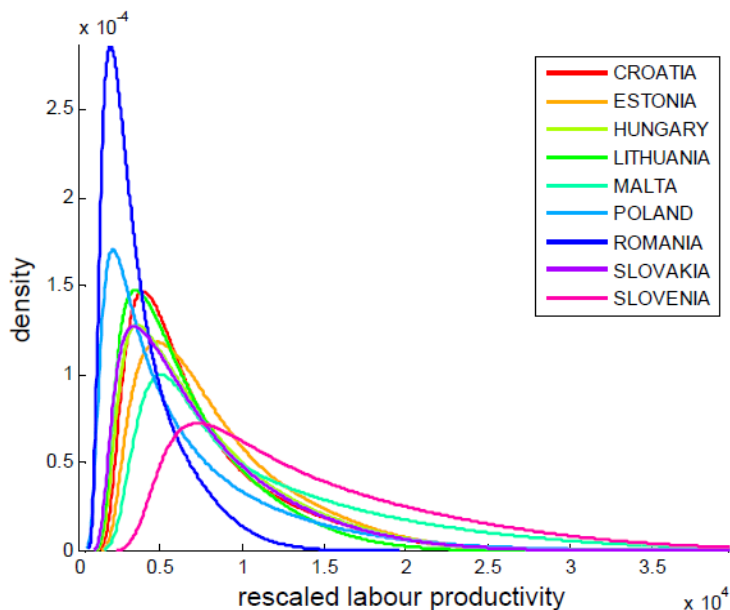
Doprinos akumulacije kapitala potencijalnom BDP-u

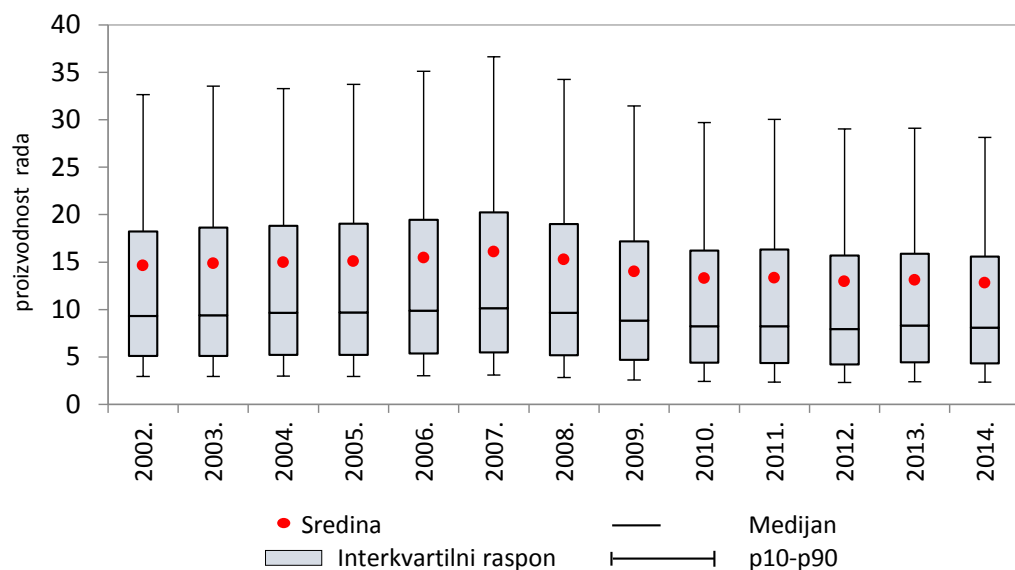
Izvori: Eurostat; izračun HNB-a

Agregatna kretanja zamagljuju heterogenost poduzeća – relativno malen broj visokoproduktivnih poduzeća...

Proizvodnost rada poduzeća u prerađivačkom sektoru

Distribucija proizvodnosti rada poduzeća u Hrvatskoj

Izvor: Lopez-Garcia *et al.* (2015.): *Assessing European competitiveness: the new CompNet micro-based database*, ESB WP N.1764

Izvor: Valdec i Zrnc (2017.)

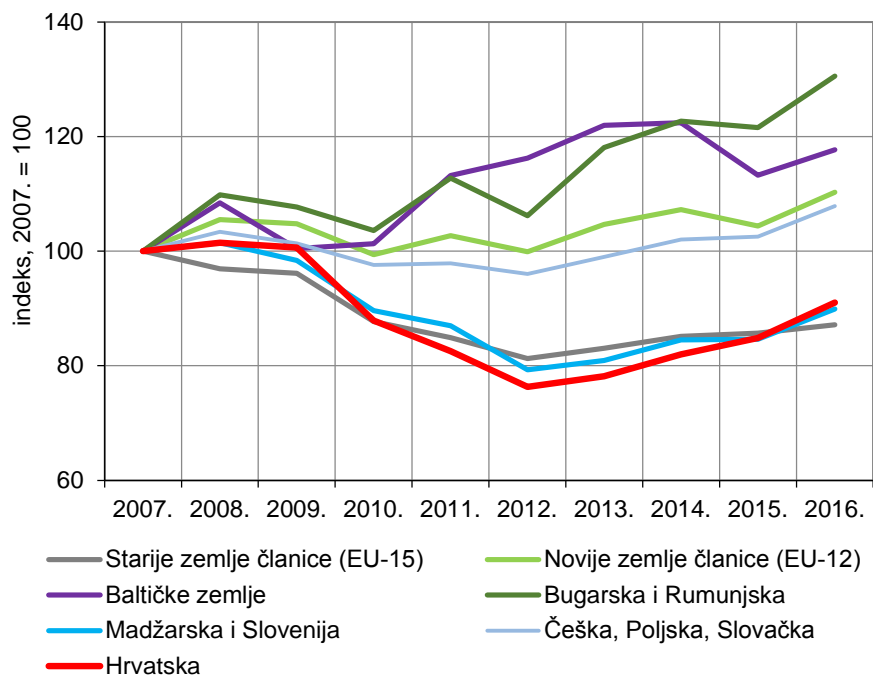
...upućuje na lošu alokaciju resursa

- ❑ Alokacija resursa često nije optimalna
- ❑ Pokazatelji učinkovitosti alokacije rada i kapitala u Hrvatskoj upućuju na suprotna kretanja tijekom recesije – pogoršanje alokacije kapitala pratilo je poboljšanje alokacije rada
- ❑ Učinkovitost alokacije rada porasla je u sektoru razmjenjivih dobara, a smanjila se u sektoru nerazmjenjivih dobara
- ❑ Regulacija na tržištu rada i kapitala može imati značajne učinke na agregatnu proizvodnost

2. Izvozna ostvarenja RH nakon ulaska u EU

Rast tržišnog udjela Hrvatske tek poslije ulaska u EU, a poboljšanje cjenovne konkurentnosti započelo nakon izbijanja krize

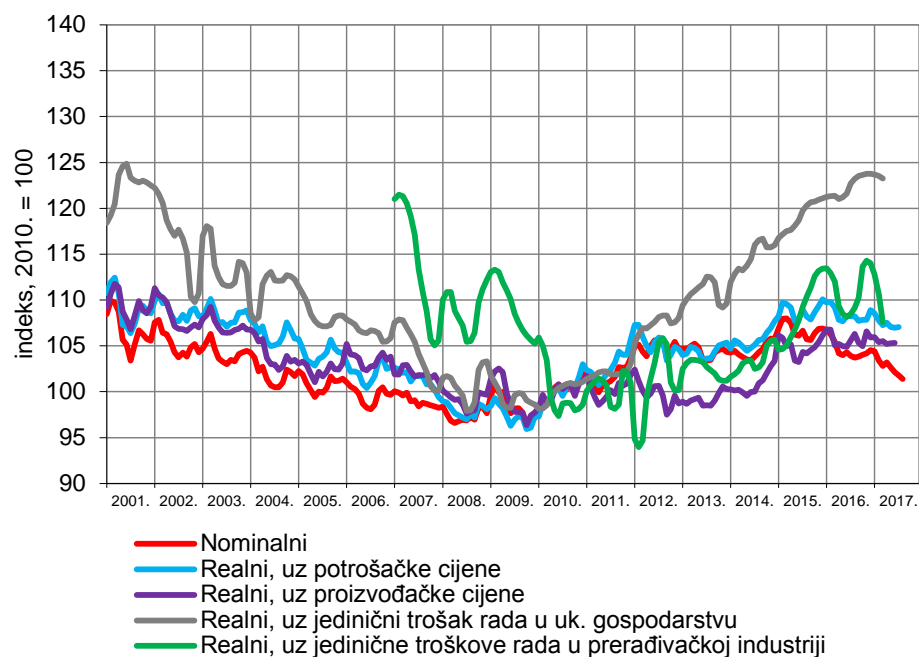
Globalni tržišni udio izvoza robe i usluga

Napomena: Baltičke zemlje uključuju Estoniju, Letoniju i Litvu.

Izvor: Eurostat

Nominalni i realni efektivni tečajevi kune

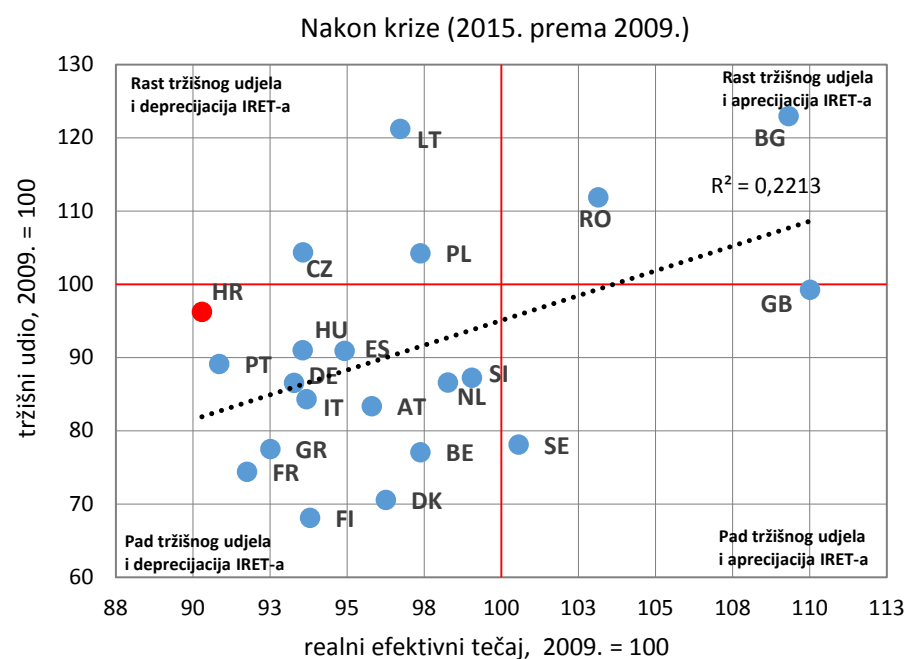
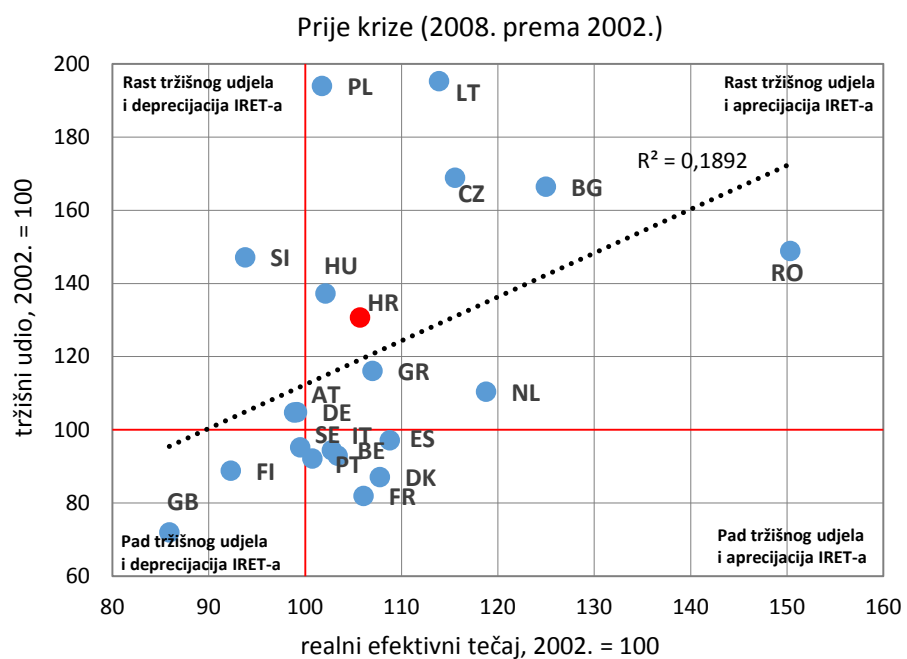

Napomena: Realni efektivni tečaj kune uz proizvođačke cijene uključuje hrvatski indeks proizvođačkih cijena industrije na ukupnom tržištu. Jedinični trošak rada izračunat je kao omjer isplaćenih naknada po zaposleniku i produktivnosti rada (izražena kao BDP po zaposlenom), dok su realni efektivni tečajevi kune uz jedinične troškove rada dobiveni interpolacijom tromjesečnih vrijednosti. Pad indeksa označuje efektivnu aprecijaciju kune.

Izvor: HNB

Ne postoji izravna veza između promjene tržišnih udjela i tečajnih kretanja

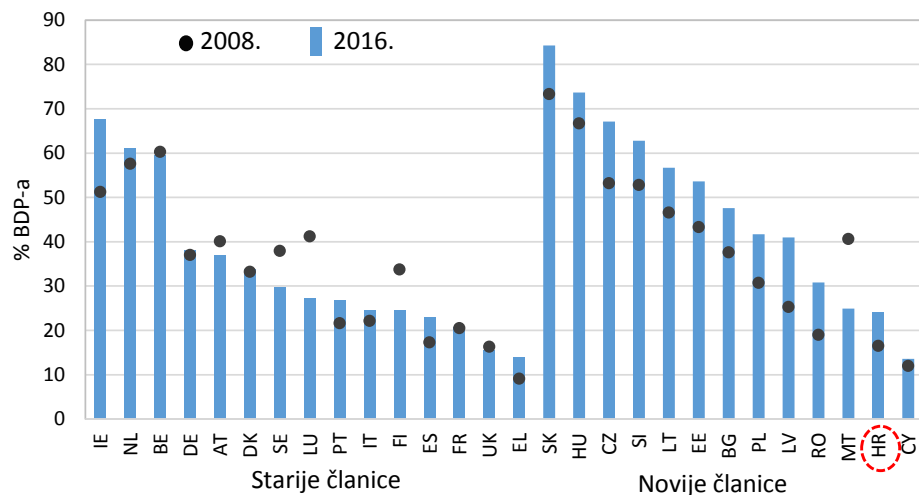
Prerađivački sektor

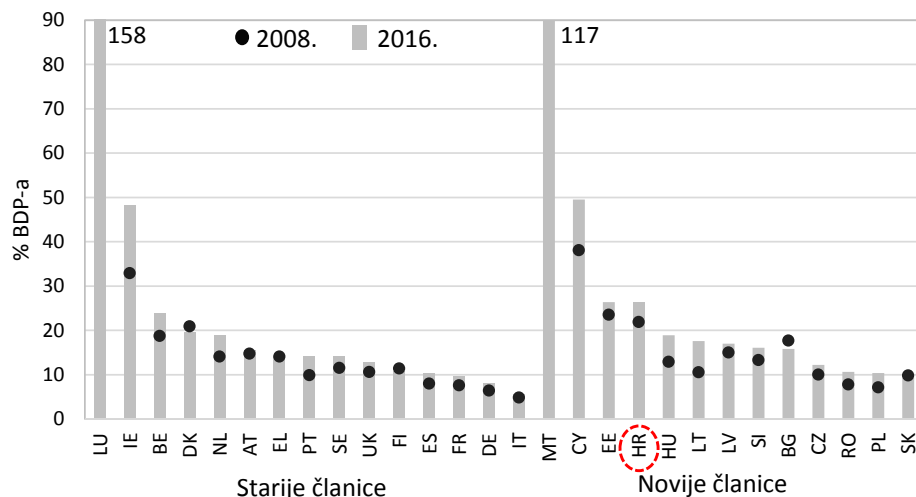
Napomena: Pad indeksa označuje deprecijaciju realnoga efektivnog tečaja kune.
Izvor: Đozović (2017.)

Unatoč rastu, hrvatski izvoz robe i dalje slabiji nego u usporedivim zemljama, za razliku od izvoza usluga...

Izvoz robe

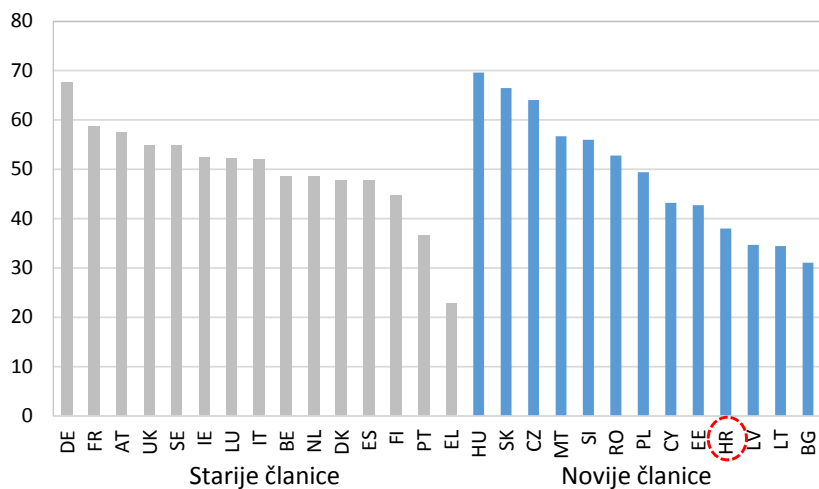
Izvoz usluga

Izvor: Eurostat

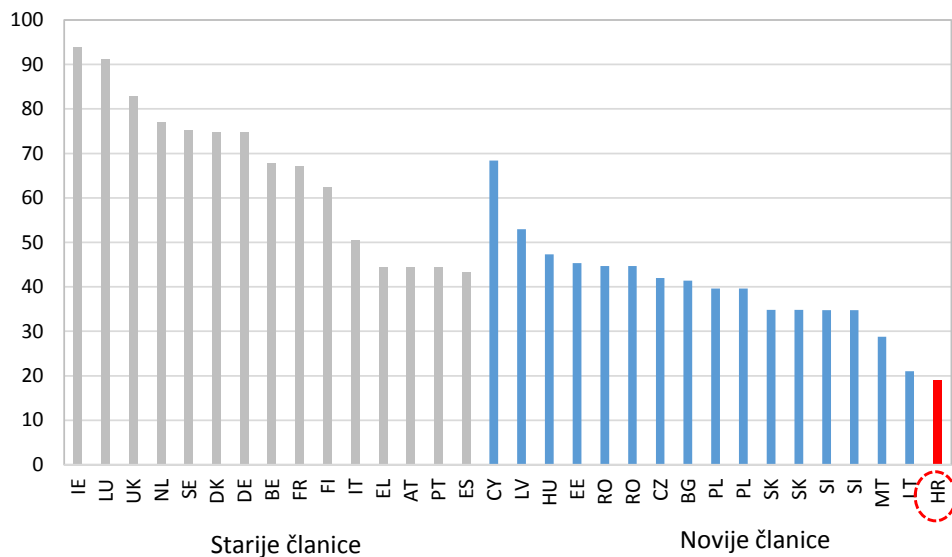
... uz relativno nepovoljniju strukturu međunarodne razmjene robe i usluga

Izvoz srednje i visokotehnoloških proizvoda, u postotku ukupnog izvoza robe, 2015.

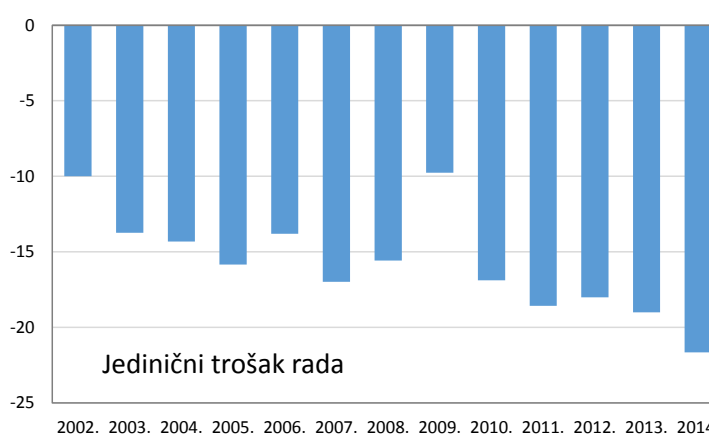
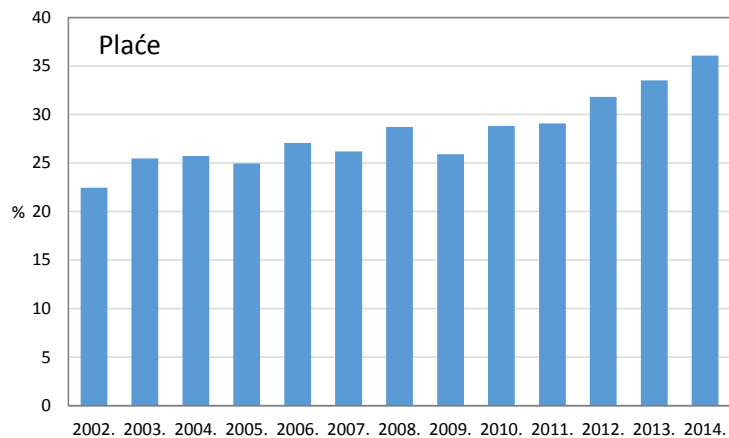
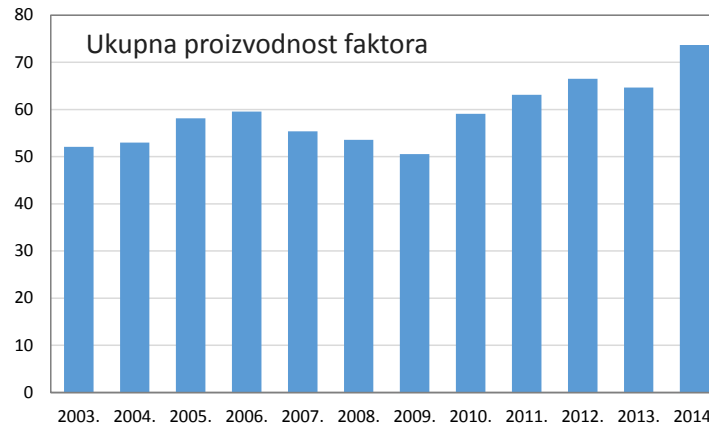
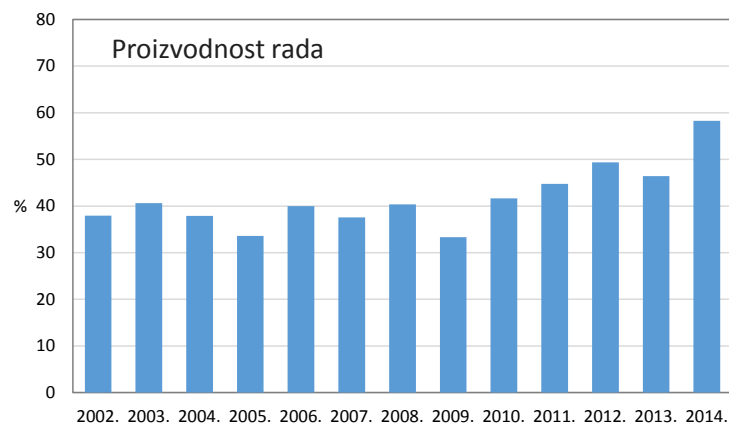
Izvor: EK, European Innovation Scoreboard, 2017.

Izvoz usluga intenzivnih znanjem, u postotku ukupnog izvoza usluga, 2015.

Izvor: EK, European Innovation Scoreboard, 2017.

Poduzeća koja izvoze imaju superiornije značajke u odnosu na neizvoznike

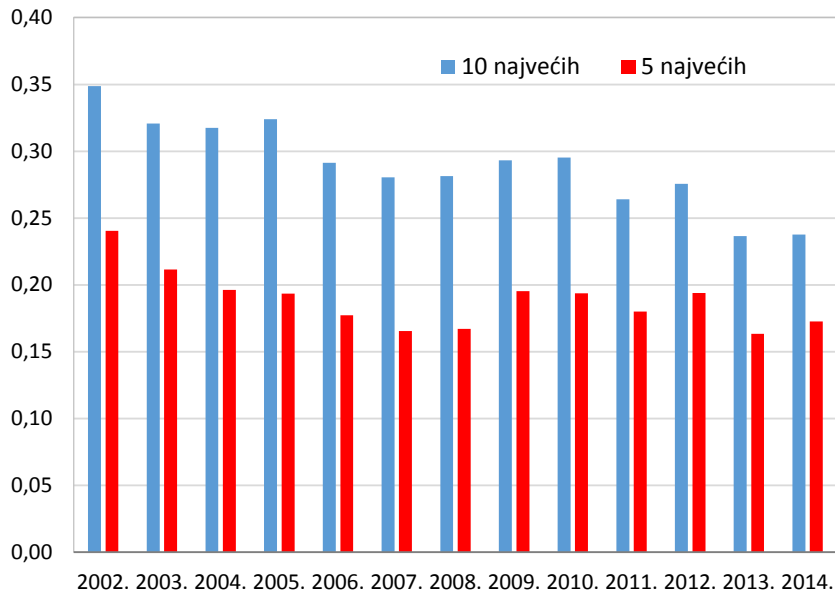

Napomena: Prikazane su premije izvoznika izračunate kao razlika u specifičnom pokazatelju između izvoznika i neizvoznika u istom sektoru na razine dvije znamenke NACE. Vrijednosti na razini sektora agregirane su na razinu ukupne prerađivačke industrije kao jednostavan prosjek među sektorima, isključujući sektore s manje od deset izvoznika.

Izvor: Valdec i Zrnc (u pripremi)

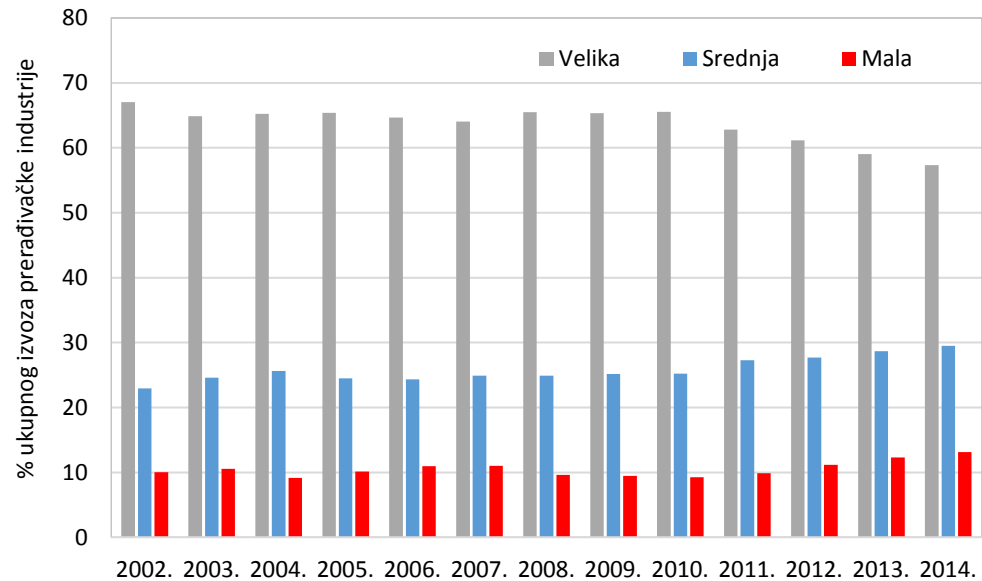
Obilježja izvoza po poduzećima: udio najvećih izvoznika smanjuje se, a raste srednjih i malih poduzeća

*Udio najvećih izvoznika
u izvozu prerađivačkog sektora*

Izvor: Valdec i Zrnc (u pripremi)

*Udio malih, srednjih i velikih poduzeća
u izvozu prerađivačkog sektora*

Napomena: Mala poduzeća imaju manje od 50 zaposlenih, srednja od 50 do 250, a velika više od 250.

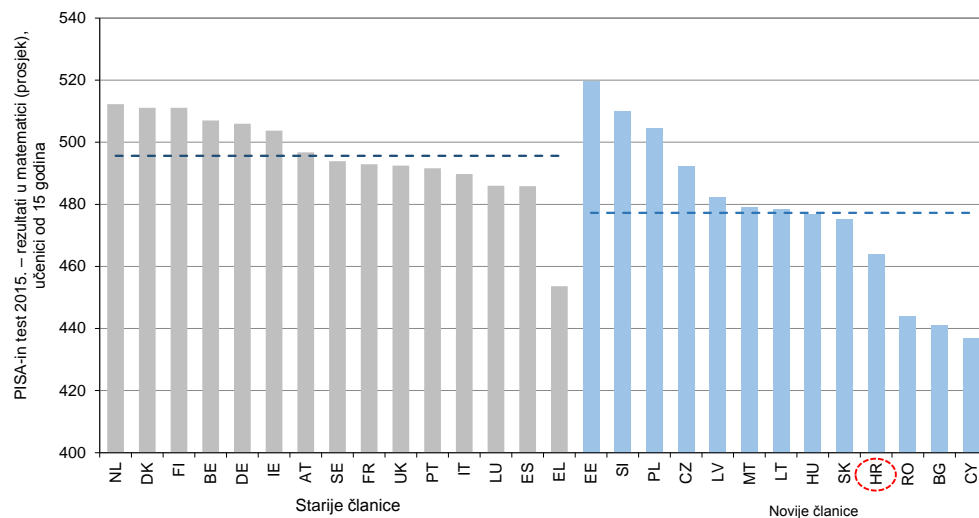
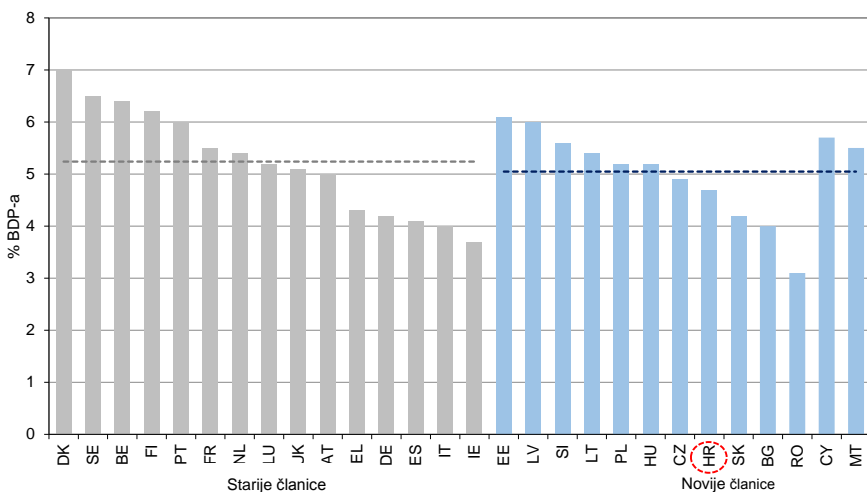
Izvor: Valdec i Zrnc (u pripremi)

3. Izvori jačanja proizvodnosti i izvoznih rezultata

U obrazovanje se u Hrvatskoj ulaže tek nešto ispod prosjeka usporedivih zemalja, ali su rezultati učenika relativno slabiji

Izdaci države za obrazovanje (2015.)

Rezultati PISA-inih testova u matematici (2015.)

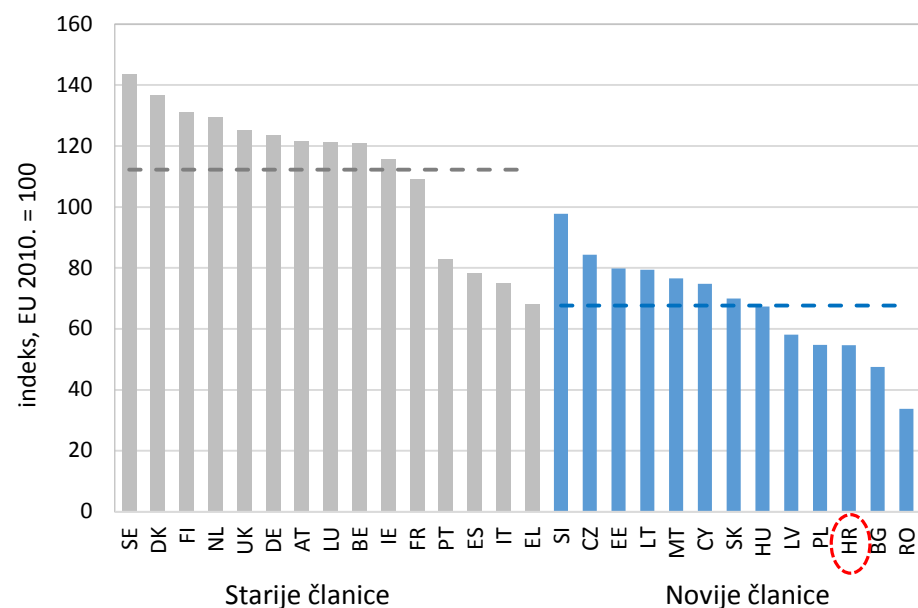
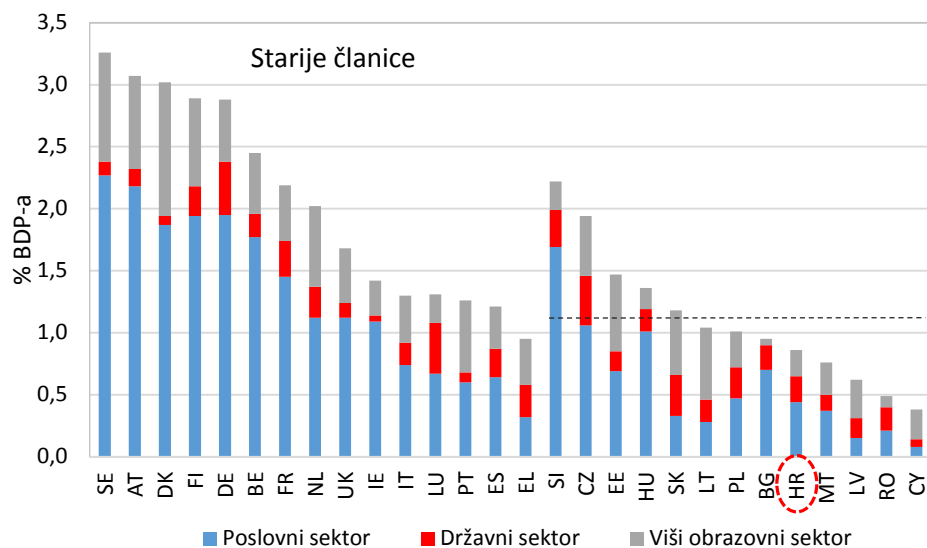
Izvor: Eurostat

Izvor: OECD

Hrvatska je jedna od zemalja s najmanjim ulaganjima u istraživanje i razvoj i najslabijim inovacijskim sustavom

Ulaganja u istraživanje i razvoj, 2015.

Sumarni inovacijski indeks, 2016.

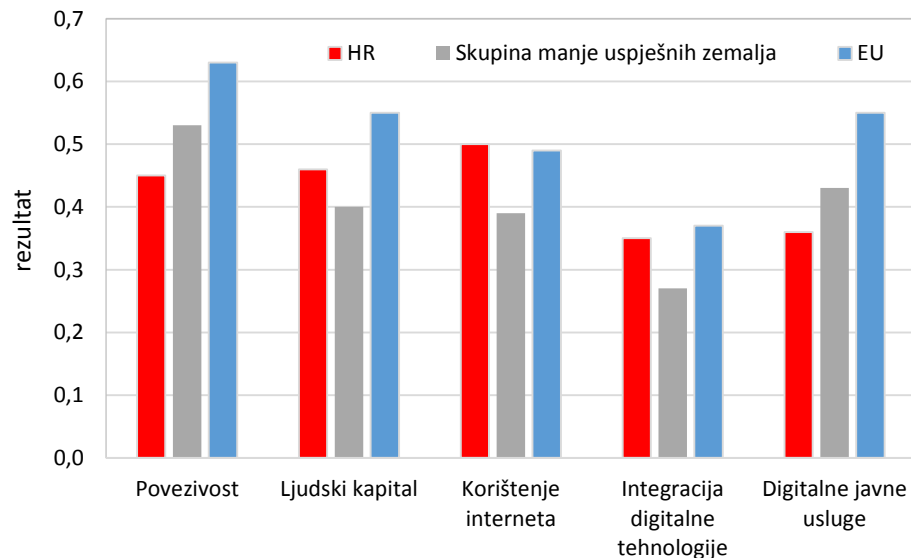
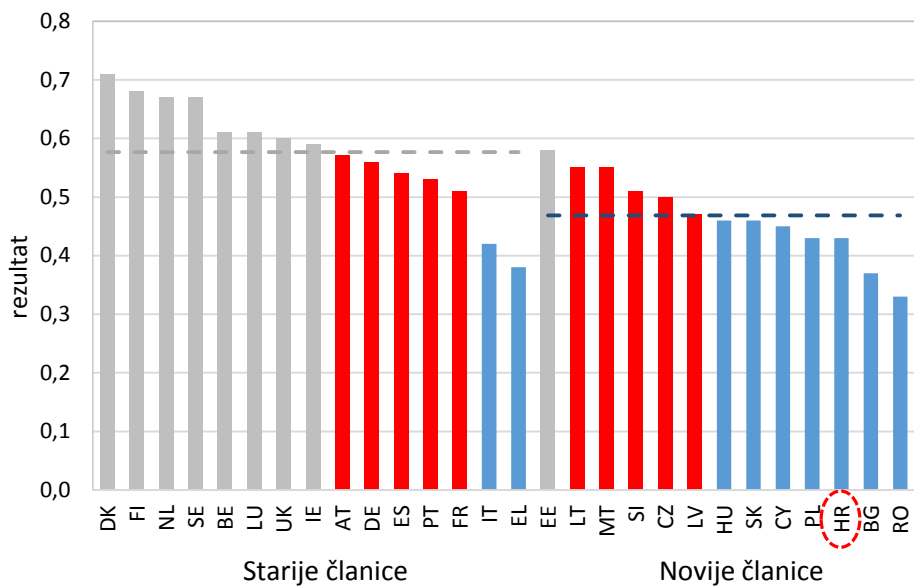
Izvor: Eurostat

Napomena: Sumarni inovacijski indeks jest kompozitni indikator 27 različitih pokazatelja kojima se ocjenjuju nacionalni inovacijski sustavi.
Izvor: EK, European Innovation Scoreboard, 2017.

Prema stupnju digitalizacije Hrvatska pripada skupini manje uspješnih zemalja

Hrvatska je jedna od manje uspješnih zemalja po stupnju digitalizacije

Najbolji rezultati RH u području korištenja interneta, najlošiji u povezivosti

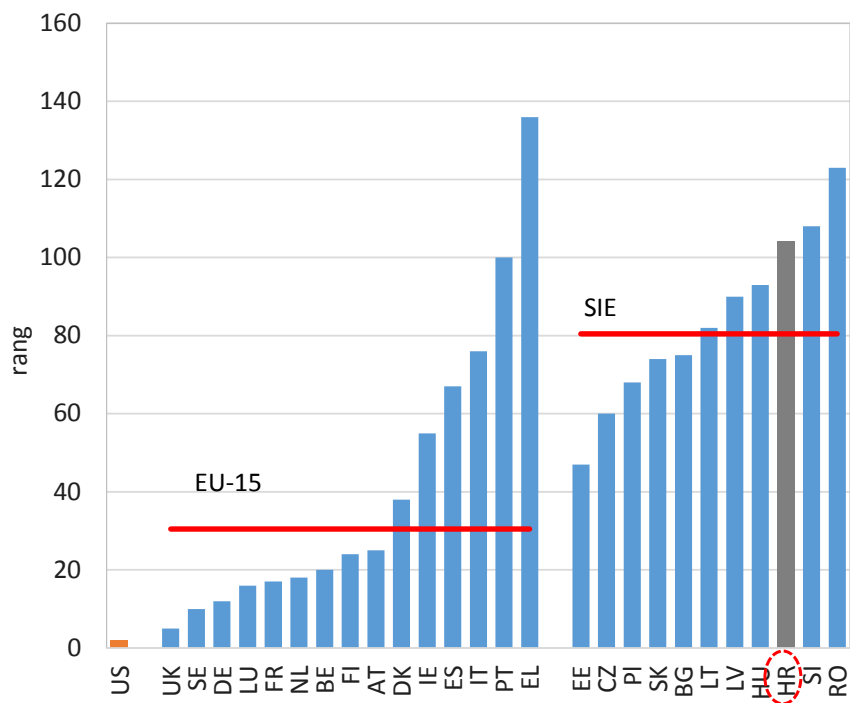

Napomena: Prema stupnju digitalizacije zemlje su podijeljene u tri skupine. Sivom bojom stupića označene su zemlje koje pripadaju skupini jako uspješnih zemalja, crvenom zemlje koje pripadaju skupini srednje uspješnih zemalja, a plavom skupina manje uspješnih zemalja. Isprekidane linije pokazuju prosječan rezultat 15 starijih odnosno 13 novijih članica EU-a.
Izvor: EK, Digital Economy and Society Index 2017

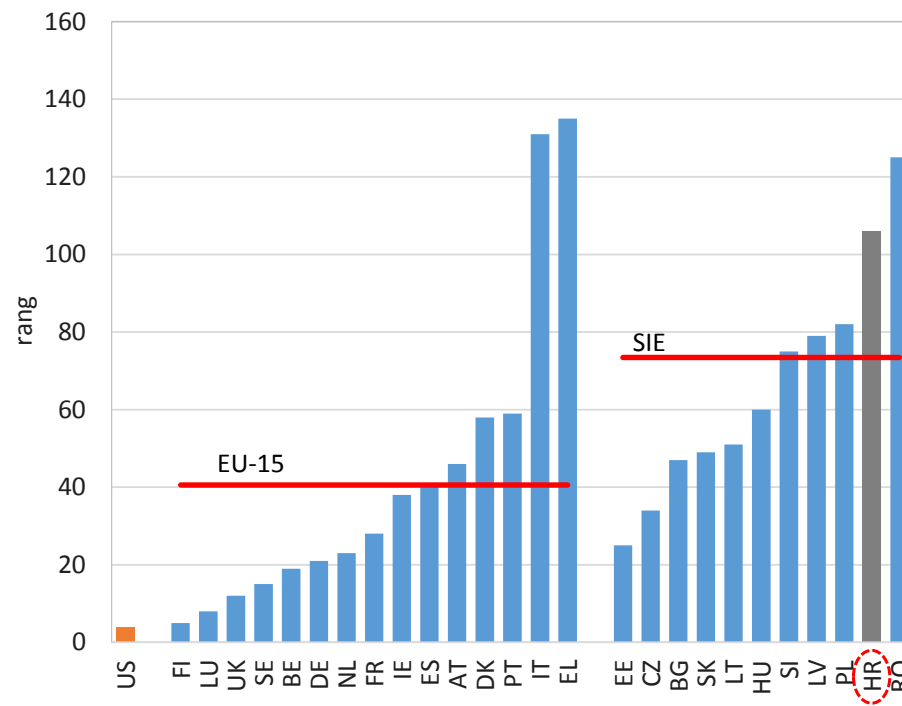
Napomena: Veća vrijednost označuje bolji uspjeh.
Izvor: EK, Digital Economy and Society Index 2017

Diversificirani izvori financiranja mogu dovesti do rasta mladih i inovativnih poduzeća

Financiranje putem domaćega dioničkog tržišta, 2016.

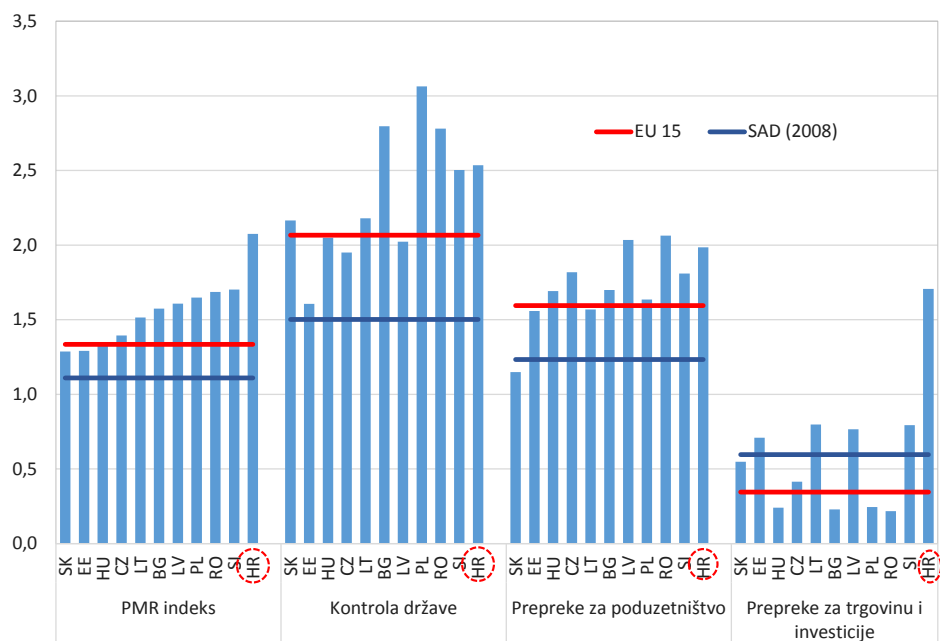
Dostupnost poduzetničkoga kapitala, 2016.

Napomena: Rang grupe temelji se na ponderiranom rangju zemalja BDP-om.
Izvor: Global Competitiveness Report 2016–2017

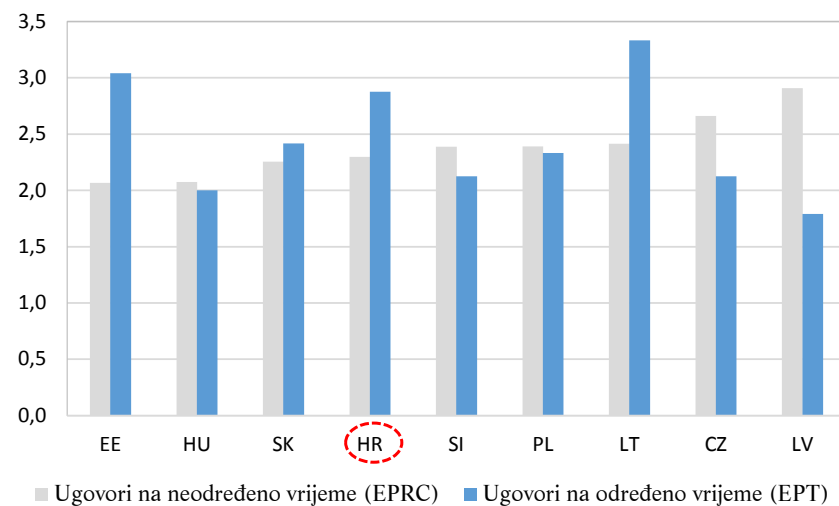
Regulacija na tržištu proizvoda i zakonska zaštita zaposlenja

Regulacija na tržištu proizvoda (2013.)

Izvor: OECD

Zakonska zaštita zaposlenja (2013.)

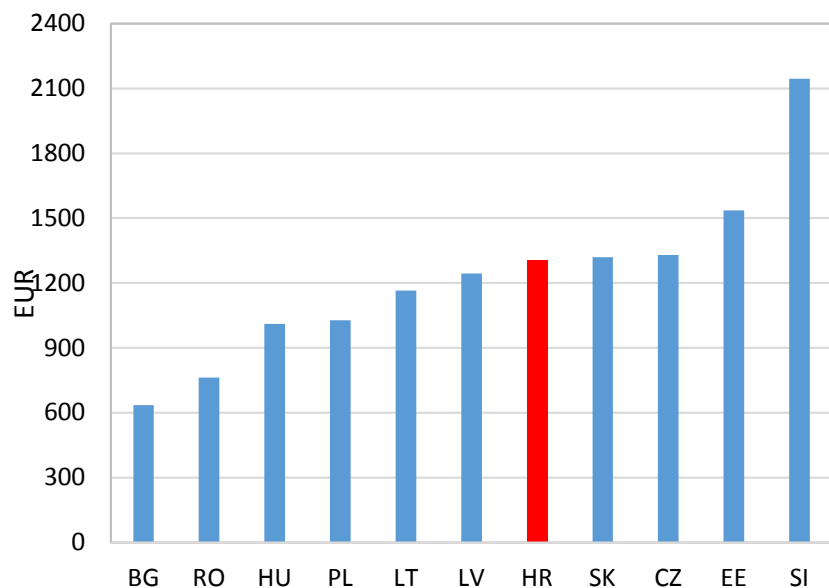

Napomena: Podaci za Sloveniju odnose se na 2014., a za Hrvatsku i Litvu na 2015. godinu.

Izvor: OECD

Troškovi rada

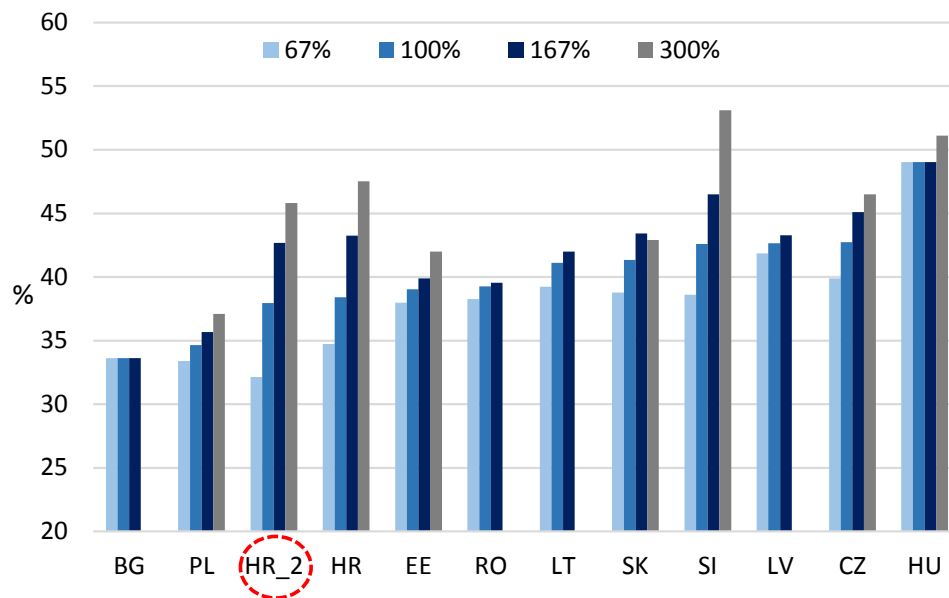
Naknada po zaposleniku (2016.)

Napomena: Prosječna mjesečna naknada po zaposleniku u gospodarstvu izračunata je kao omjer ukupno isplaćenih mjesečnih naknada zaposlenicima i broja zaposlenika.

Izvor: Eurostat

Porezni klin za pojedinca na različitim razinama dohotka (2015.)

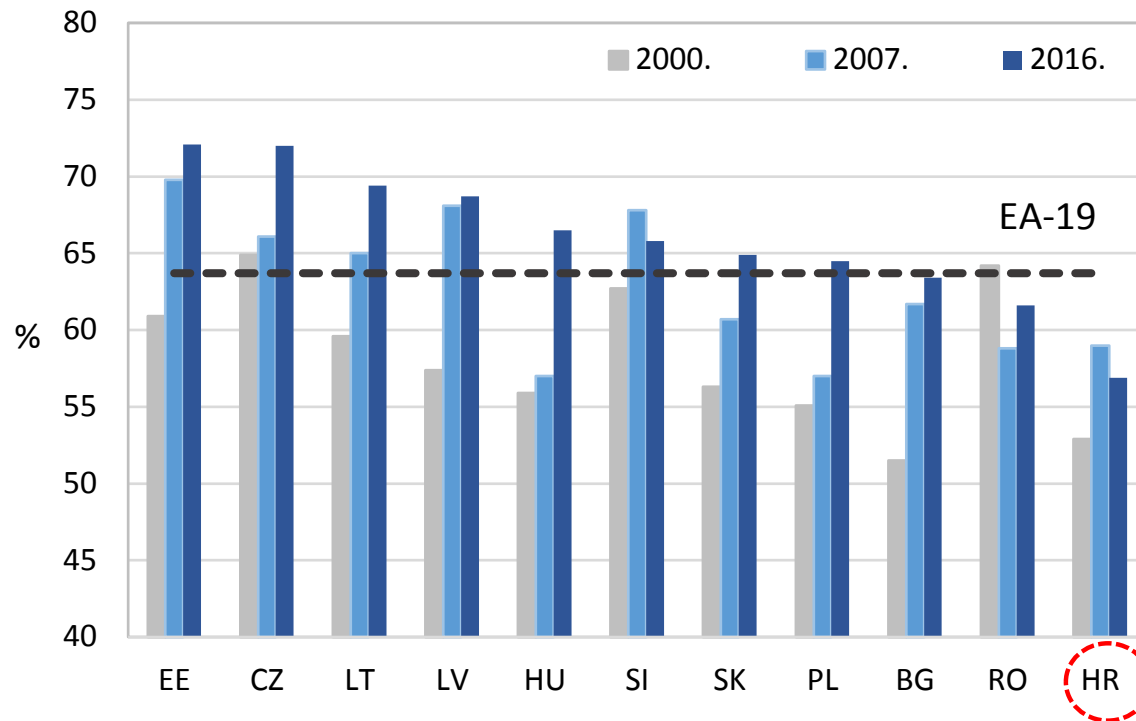

Napomena: Vrijednosti poreznoga klina na razini dohotka od 300% odnose se na 2012. godinu, osim vrijednosti za Hrvatsku. Hrvatska_2 prikazuje vrijednosti poreznoga klina prema izmjenama poreznog sustava od siječnja 2017.

Izvori: EK; izračun HNB-a; OECD Taxing Wages 2014

Stopa zaposlenosti u Hrvatskoj najniža u EU-u

Stopa zaposlenosti (15 – 64)

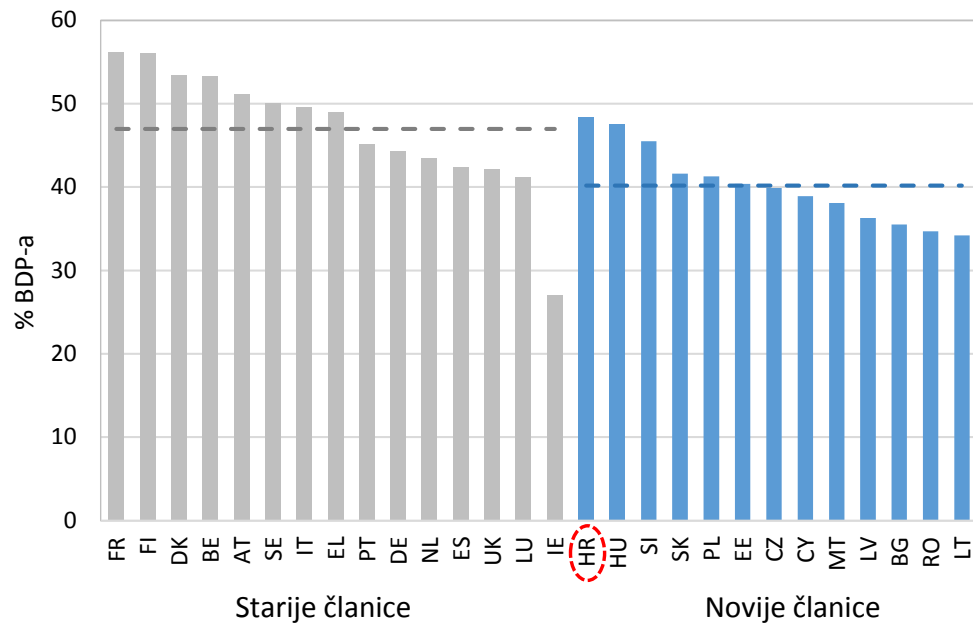

Napomena: Podaci o stopi zaposlenosti u 2000. za Hrvatsku odnose se na 2002. godinu.
Stopa zaposlenosti za EA-19 jest prosječna stopa u razdoblju od 2000. do 2016.

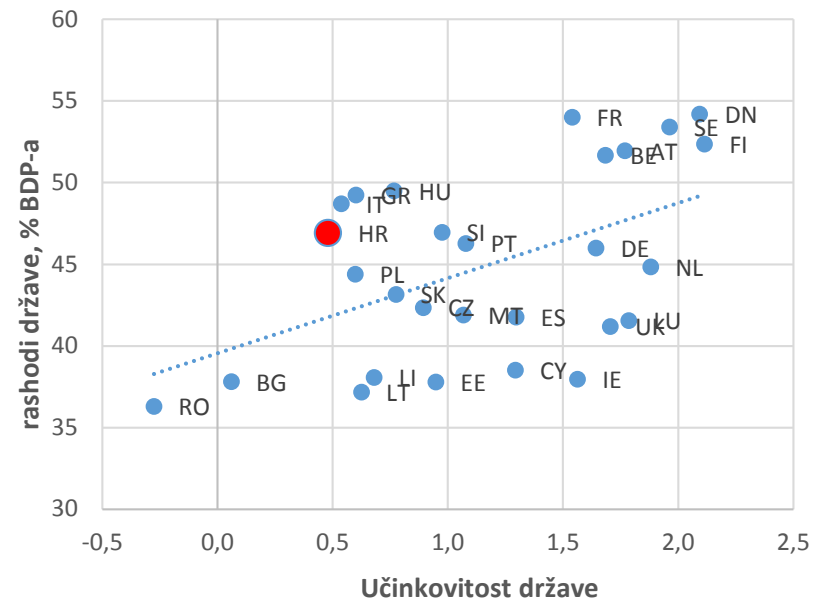
Izvor: Eurostat

Iznadprosječna državna potrošnja i slaba učinkovitost države

Ukupni izdaci opće države, 2016.

*Učinkovitost države,
prosjek 1996. – 2015.*

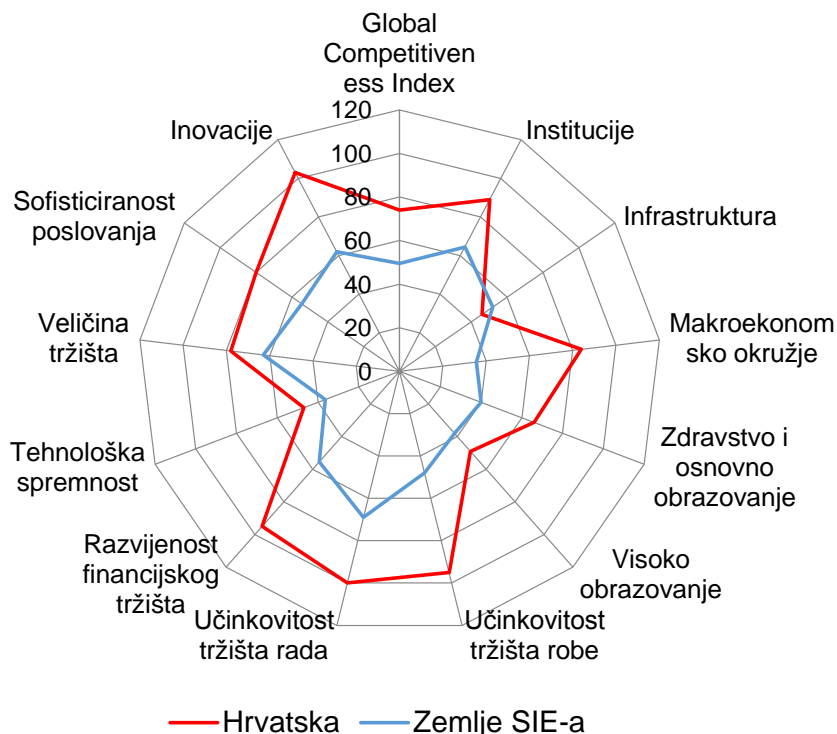
Izvor: Eurostat

Napomena: Učinkovitost države odražava percepcije o kvaliteti javnih i civilnih usluga, stupanj neovisnosti od političkih pritisaka, kvalitetu formulacije i provedbe politika te vjerodostojnost predanosti vlade takvim politikama.

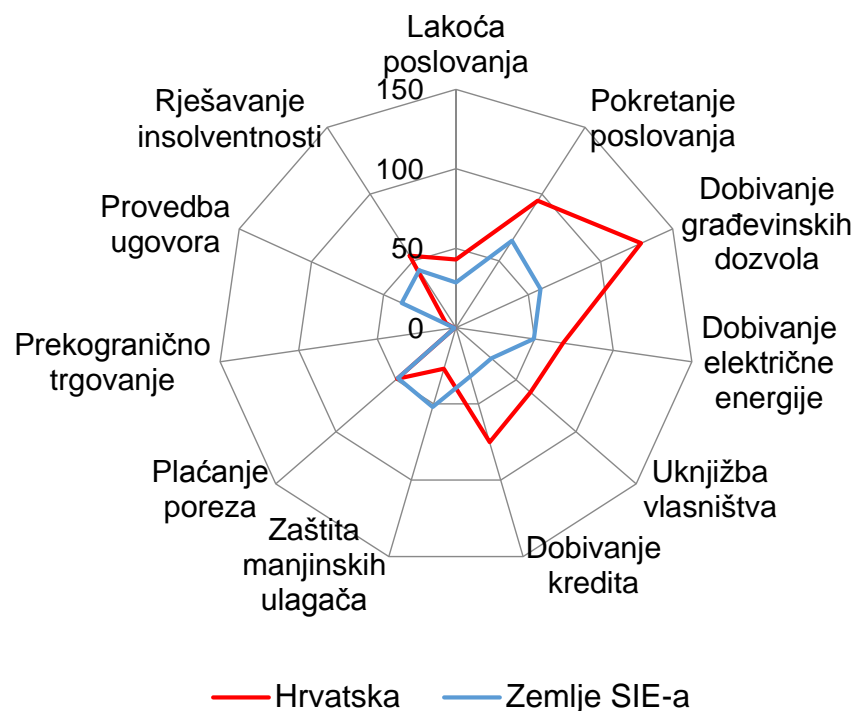
Izvori: AMECO; Svjetska banka

Poslovno okruženje u Hrvatskoj nepovoljnije je u odnosu na zemlje SIE-a

Global Competitiveness Index

Doing Business

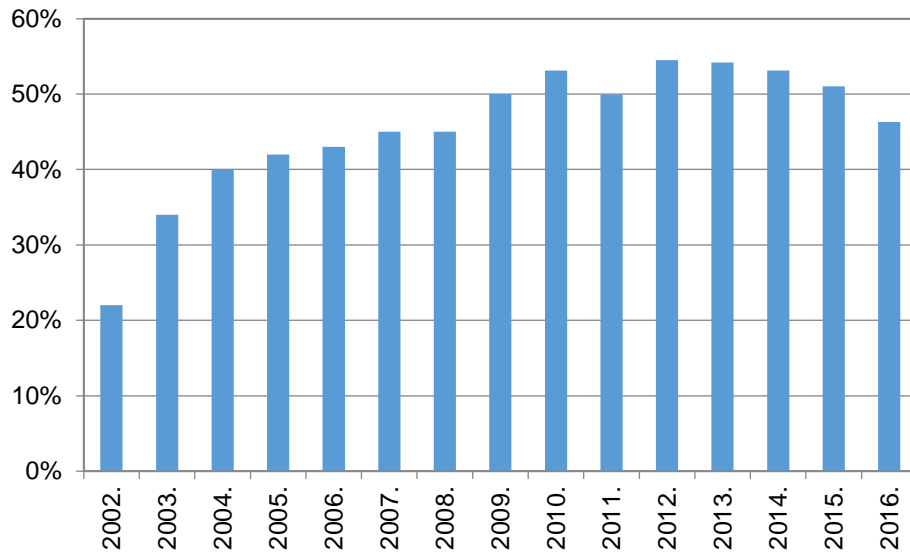

Napomena: Rezultati pojedinih područja izraženi su rangom zemlje. Viši rang označuje slabiji rezultat.
 Izvor: World Economic Forum, Global Competitiveness Report 2016–2017

Napomena: Rezultati pojedinih područja izraženi su rangom zemlje. Viši rang označuje slabiji rezultat.
 Izvor: World Bank, Doing Business 2017

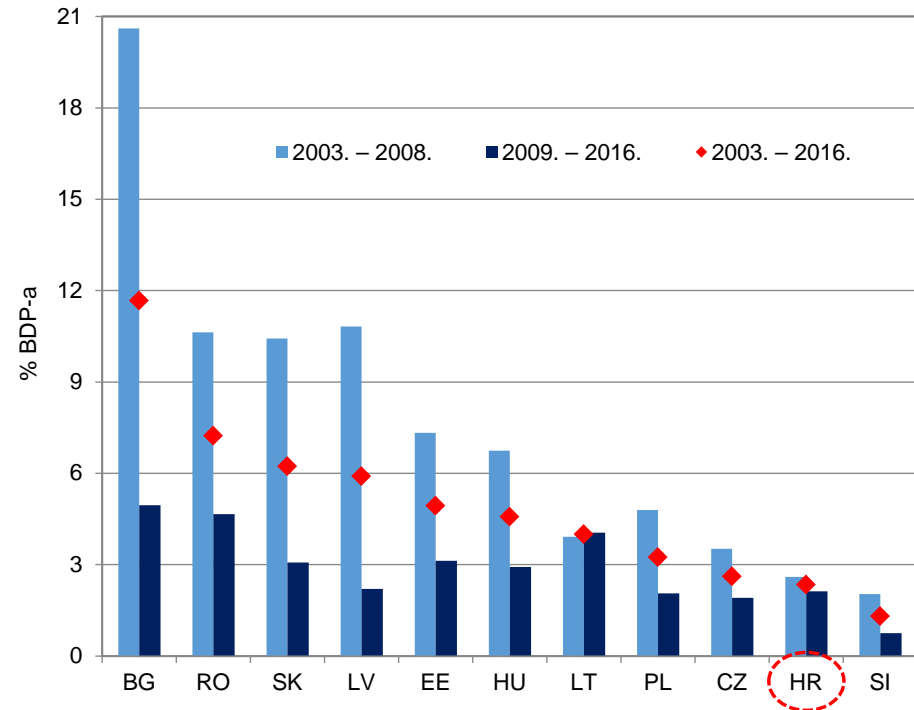
Važnost inozemnih izravnih ulaganja

*Udio izvoza FDI poduzeća
u % hrvatskog izvoza*

Napomena: Inozemno izravno ulaganje u poduzeće nastaje kada inozemni investitor ima udio u vlasničkoj strukturi veći od 10%.
Recentno smanjenje udjela izvoza FDI poduzeća djelomice se može objasniti rastom obujma kvazitransita, odnosno trgovine nerezidenata.
Izvori: Fina za podatke do 2010.; kasnije DZS i HNB

*Vrijednost greenfield investicijskih
projekata*

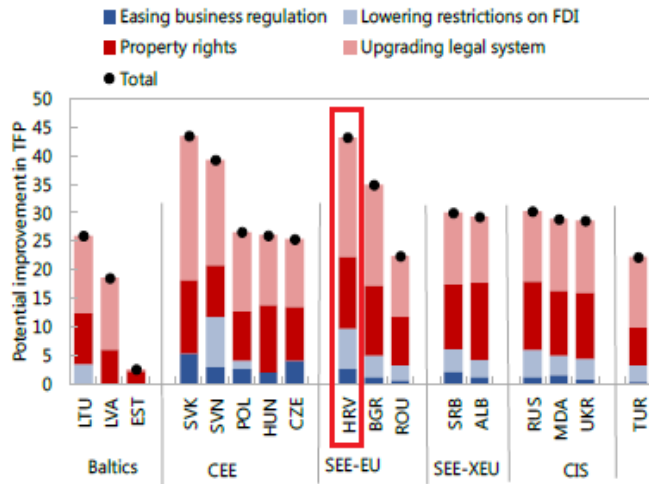

Napomena: Podaci za određeno razdoblje prikazuju prosjek godišnjih vrijednosti.

Izvori: UNCTAD, World Investment Report 2017; Eurostat

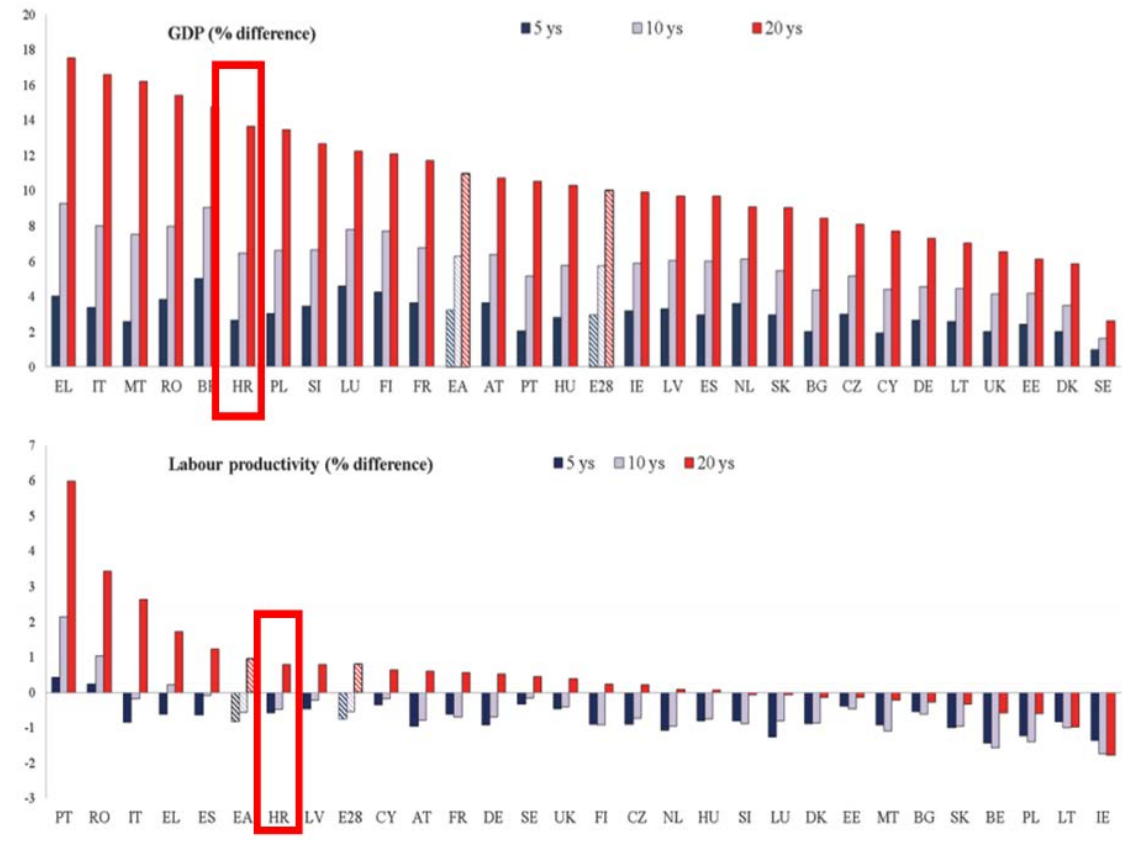
Potencijalne koristi strukturnih reforma su značajne

Potencijalno poboljšanje učinkovitosti od strukturnih reforma

Izvor: MMF, CEESEE Economic Issues, svibanj 2016.

Makroekonomski učinak strukturnih reforma razlika u odnosu na osnovni scenarij

Izvor: EK (2014.): The potential growth impact of structural reforms in the EU

Hvala na pozornosti!